

Ազգ

Azq

ՀՀ արագործնախարարությունը նոսայտվ դիմել է թուրքական կողմին

ՀՀ արագործնախարարությունը օգոստոսի 1-ին նոսայտվ դիմել է թուրքական կողմին: Այս մասին «Արմենիա Ինֆո»-ին տեղեկացրին ՀՀ արագործնախարարության մամուլի, տեղեկատվության և հասարակայնության հետ կապերի վարչությունից՝ անդրադարձնելով հայ-թուրքական սահմանը խախտած թուրք հովվի մահվան առնչությամբ թուրքիայի ԱԳՆ-ի արձագանքին:

Նախկինում են վարել հայկական կողմի հետ եւ համադասարան արձագանքություններից հետո վերցրել մահացած հովվի դին ու տեղափոխել Արփաչայ, որտեղից ուղարկել են Երզրում դասաբժշկական փորձարկման:

Թուրքիայի արագործնախարարությունը օգոստոսի 2-ին հայտարարություն է տարածել հովվի զոհվելու կապակցությամբ՝ դասադասելով անմեղ ֆաղափանցված սահմանը խախտելու դրան հետազոտվող կրակաբանական հետազոտվող սպանությունը:

Մինչդեռ «ԻՏԱՌ-SUՍՍ» լրատվական գործակալության հետ զրույցում Հայաստանում ՌԴ ԱԳՅ սահմանային կառավարման մամուլի ծառայության ղեկավար Սերգեյ Քրեչինն ասել է, որ հատկապես Հայաստանի սահմանը՝ 35-ամյա թուրք հովվի կրակ է բացել ռուս սահմանադրական ուղղությամբ, ապա փորձել ներթափանցել Հայաստանի սահմանը: Ռուս սահմանադրական բացել են դասաստան կրակ՝ վիրավորելով սահմանախախտի:

Այնուամենայնիվ, մեր արտակրկնային է հարուցում հայկական կողմի ստորագրող՝ «էլ չի կրկնվի» մեղադրանքը: Ոչ մի դասառն չկա չհավասարել Սերգեյ Քրեչինի դրան: Ցավ հայտնվելով բավարար էր, դիվանագիտական եւ արձանագրություն:

Քաղաքագետ. Իրանին դեմ է 24 ժամ՝ Նախիջեանն օկուպացնելու համար

Քաղաքագետ Սերգեյ Շախարյանի գնահատմամբ՝ Հորդանիա-Ալաբադի արդարադատական անցակետի բացման շուրջը թեմանում սկսված բանակցությունների ընթացքը լավ է: Հաս հի կարող անել ոչ էՄ-ն, ոչ ՆԱՏՕ-ն, ոչ ՌԴ-ն, ոչ էլ ՄԱԿ-ը:

«Այս կերպ Իրանը նաեւ ուղերձ է հղում Հայաստանին, որը բացահայտ ջերմ հարաբերություններ է սկսել Արեւմտիսի հետ: Պատրաստի ծագւորով հարեան երկիրն ուղղակիորեն հիշեցնում է, որ որեւէ երկիր չի կարող որոշում ընդունել տարածաշրջանում առանց իր կարծիքը հաշվի առնելու: Դա չի կարող անել ոչ էՄ-ն, ոչ ՆԱՏՕ-ն, ոչ ՌԴ-ն, ոչ էլ ՄԱԿ-ը»:

Իրանը Ասիային հասնող ֆաղափանություն ունի՝ սիրալիք ընդունել բոլորին, սակայն դանակը խել ճիշտ դառնում է:

Քաղաքագետի գնահատմամբ՝ սահմանի բացումը նախաձեռնել է իրանական կողմը: «Անցակետը հակամարտության գոտի է, այնտեղ բնակչություն չկա, անցակետ բացելն անհնար է, եթե չեն դասաստանվում ինչ-որ միջանցակետ ինչ-որ մարդկանց անցակետը», ասաց ֆաղաքագետը:

հավելելով, որ սահմանակետի դերը հետադարձական է ճանաչում, որ այնտեղ 1993-ին կասարվել է 2 գործողություն:

«Մեկ անգամ Իրանը բացեց տարածքը, եւ փախչող արդարադատներն այդ տարածքում փրկվեցին մեր հարձակումներից: Մեկ անգամ էլ Իրանը բացեց այդ սահմանը, եւ հայկական զորքերը երկաթգծի սահմանով ստիպված մահացել են, որոշեցի կորուստներից խուսափի Հորդանիա երկաթգծային կայարանից ելող օգնությունը: Իրանն այդ ֆայլով հիշեցնում է արդեն կունկերես ռազմական իրադարձություններ, որոնք տեղի են ունեցել 1993-ին: Իրանը հիշեցնում է, որ նույն 1993-ին, առանց թույլտվություն հարցնելու, հավան ժամերով, իր զորքերը մտնել է Նախիջեանի տարածք, ու ոչ ոք իրավունք չի ունեցել ձայն հանելու՝ ինքնավար, որ ուժի դեմ խոսելն անհնար է: Այսինքն՝ Իրանին դեմ է 24 ժամ՝ Նախիջեանն օկուպացնելու համար, եւ ըստ ֆաղաքագետի ոչ մեկը չի խոսի, նաեւ Ռուսաստանը»:

Բերման ենթարկված հայեր չկան Մոսկվայի «Մասվեայան» շուկայից

Սույն թվականի օգոստոսի 1-ին Ռուսաստանի հայերի միության կենտրոնական գրասենյակում կայացավ ՌԴ ղեկավարության եւ Մոսկվա ֆաղափան գործերի գլխավոր վարչության ներկայացուցիչների հանդիպում, որի ընթացքում ֆինանսվեց «Մասվեայան» շուկայում տեղի ունեցած միջադեպից հետո ստեղծված իրավիճակը:

Ներքին գործերի գլխավոր վարչության ներկայացուցիչները տեղեկացրին, որ անկարգությունների դասառնով ուսկանություն բերման ենթարկված ֆաղաքագետների թվում հայեր չկան:

Հանդիպման ընթացքում անդրադարձ կատարվեց Պողոտկում ճանադարհաբանորդային հայցնի դասահարի լուսաբանմանը ռուսական եւ հայկական ՋԱԼՍ-ների կողմից:

Կողմերը դայանապնդվեցին մանաշիտ հանդիպումները դարձնել դարբերական, նույնպես հետադարձելով ստեղծել փոխադարձ բնույթների առավել արդյունավետ մեխանիզմ՝ ազգամիջյան բնույթ կրող հնարավոր միջադեպերը կանխարգելելու համար: Համաձայնություն ձեռք բերվեց նաեւ անցակետներ մի բարձր համատեղ միջոցառումներ:

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ՀԱՅԵՐԻ ՄԻՈՒՅՈՒՅՆՈՒՄ

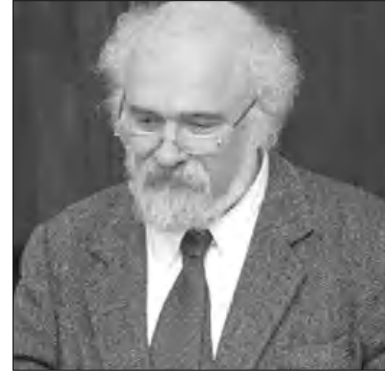
Անթիլիասում ձեռնարկվել է իրանահայ առաջին կուսակրոն ֆահանսան

Թեմանում հրատարակվող «Արմա» շաբաթաթերթից տեղեկանում ենք, որ Մեծի սանն Կիլիկիո կաթողիկոսության Անթիլիասի մայրավանդում վերջերս կուսակրոն ֆահանսան են ձեռնարկվել երեք սարկավագներ, որոնցից մեկը՝ իրանահայ: Սա, ինչպես շաբաթաթերթն է նույն, լավ նորություն է իրանահայ համայնքի համար, որ միտք դժգոհ է եղել ծագումով ոչ իրանահայ կուսակրոն ֆահանսաների՝ եկեղեցական ծառայության համար:

Իրան ուղարկվելու փաստից, ինչը շատերը համարում էին Անթիլիասի կողմից անվստահություն իրենց նկատմամբ: Ձեռնարկվող Սեբաստիա սարկավագ Ղաւրիսյանին է, որ վերանվանվել է Տ. Վահրիճ աբեղա:

Զարաթուրի «Բելզե» հրատարակչությունը փականս ստանալիքի սակ

Այս սահագանը ինչեցրել է Կ. Պոլսո «Հայթեր» կայքը: Ահա թե ինչ է գրել. «Հարգելի ընթերցողներ, «Բելզե» հրատարակչությունը հայտնվել է շատ ծանր կացության մեջ: Այս հրատարակչության փակումը մեծ կորուստ է ինչեւլու մարդու եւ ազգային փոխամասնությունների իրավունքները դասառնողների համար: «Բելզե» հրատարակչության հիմնադիրը եւ արտոնատերը Ռազմի Չարաթուրն է, իսկ գործադիր սեփուրը՝ Ղեմիլ Չարաթուրն: Հրատարակչությունը դասական հետադարձան թիրախը դառնալու գնով հրատարակեց չարախուսվող բազմաթիվ գրքեր, որոնք նույնպես չեն հարձակվել: Վերջին երկու տարում հրատարակչության ֆինանսական վիճակը էլ ավելի վատթարացավ: Նախի ահաբեկչական կազմակերպությանն անդամակցելու մեղադրանքով

կալանվեց Ռազմի Չարաթուրն, ադա՝ որդին՝ Ղեմիլը, որն առ այսօր կալանված է: Հրատարակչությունը մնաց բարեկամների հույսին: Ներկա դահին հրատարակչության վիճակը ավելի ֆան ծանր է, այդ իսկ դասառնով օգնության կոչ ենք անում «Հայթերի» բոլոր ընթերցողներին, որ չփակվի»:

Ս. Չ.

Մեզնից հեռացավ Ազատ Գասաթարյանը

Երեւանի կոլորիսից դակասեց շատ կարեւոր մի գույն՝ մեր ֆաղափան բեմահարթակներում եւ սրձարաններում այլեւ չենք հանդիպի շատ սիրելի մարդուն՝ Ազատ Գասաթարյանին: Երեկ մեր կինոյի ու թատրոնի անվանի դերասանը մահացել է «Նահիր» բժշկական կենտրոնում, ուր տեղափոխվել էր ողնաճարի խնդիրների դասառնով: Երեկ դեռ չենք գիտակցում, որ նա հետ մի ողջ ժամանակ է գնում անցյալի գիրքը, որի մեջ մնալու են նա մարմնավորած Չարեանը, «Երջանկության մեխանիկա» կամ «Հին օրերի երգը» ֆիլմերի նա հերոսները: Ու երեկ դեռ կիսացնենք իմաստավորել նա հետք կինոյում ու թատրոնում, նա ազդեցությունը հայերիս վիզուալ ճառակի ձեւավորման վրա: Առայժմ միայն ցավն ենք զգում կրոսի:

Նա ծնվել է 1943 թ. օգոստոսի 13-ին Երեւանում: 1960թ. ավարտել է Արթիկ ֆաղափան 1 միջնակարգ դպրոցը, 1970թ.՝ Երեւանի գեղարվեստաբանական ինստիտուտի դերասանական բաժնը՝ ուսանելով Վարդան Աձեմյանի արվեստանոցում: 1970-72 թթ. աշխատել է Երեւանի դասանի հանդիսատեսի թատրոնում, 1972-80 թթ.՝ Դրամաիկական թատրոնում: Հետագա սարկներին աշխատել է «Գեղուսաթատրոնում» եւ «Մե-

րո» թատրոնում: 1986 թվականից մինչ օրս Երեւանի Գ. Սունդուկյանի անվան ակադեմիական թատրոնի դերասան է: Նկարահանվել է «Հայֆիլմ» եւ «Մոսֆիլմ» կինոստուդիաների թողարկած 20 գեղարվեստական ֆիլմերում՝ «Դեղնա աղբյուր» (1970թ.), «Համագոյությունները» (1974թ.), «Երկունք» (1976թ.), «Ղուրտ ասուր» (1978թ.), «Համը վկան» (1980թ.), «Սիրո փոխիկ դասնություն» (1981թ.), «Երջանկության մեխանիկա» (1982թ.), «Հին օրերի երգը» (1982թ.), «Վարսավիրը, որի ֆեռու զուլխը վարժեցված վագր կրծել էր» (1983թ.), «Երեւանի անուրջներ» (1984թ.), «Մեր մանկության սանձոն» (1984թ.), «Որ էս գնում, գինվոր» (1985թ.), «Բառը» (1987թ.), «Շնչառություն» (1988թ.), «Ասված իմ, ինչո՞ւ» (1989թ.), «Չանձուր» (1990թ.), «Որտե՞ր էիր, մարդ ասած» (1992թ.), «Օրգանի կոնցերտ» (2000թ.), «Ուրախ ավազ» (2000թ.) եւ այլն: Նկարահանվել է նաեւ 30 եւ ավելի հեռուստաթեմատրություններում, մասնակցել բազմաթիվ ռադիոթեմատրությունների:

«Ազգ» ցավակցում է Ազատ Գասաթարյանի հարագանների եւ բարեկամներին, նա երկրպագուներին:

Մ. Խ.

Արձակուրդային

«Ազգի» խմբագրականը այսօրվանից մեկնում է ամառային արձակուրդի: Ընթերցողների հետ կհանդիպենք օգոստոսի 20-ին: Մինչ այդ հուսանք եւ մաղթենք, որ որեւէ արտակարգ դեպք չի դասահի մեր երկրում եւ ողջ հայության կյանքում, եւ ամեն մարդ այսպես կամ այնպես կվայելի իր ամառային հանգիստը, ինչպես մեք, ինչի կարիքը բոլոր այնքան ունենք, մանավանդ որ, ինչպես մեր վերլուծաբաններն են կանխագուշակում, «թե՛» առում է մեզ սպասում:

Ռիչարդ Տովհաննիսյանի դասախոսությունը հրեա համայնքի առաջ

Լրացվածից հետո ուղարկված հաղորդագրությունը սեղեկացնում է, գրում է **Երվանդ Ազատյանը**, որ առաջիկա օգոստոսի 18-ին Տասի-նի (Կալիֆոռնիա) «Բնայ Իսրայել միաբանության» կենտրոնում կանգնված գիտնական Ռիչարդ Տովհաննիսյանը: Վերջինս հրեական համայնքի ներկայացուցիչների առաջ ելույթ ունենալով՝ ցնցարկելու է հայկական և հրեական գեղատառությունների մասնաբաժնի մասին իր սարքերով ներկայացնելու: Մտերմ կարծառից է դարձել նաև, որ հրեական շրջանում սեղի չէր ունենա, եթե ժամանակին դասավանդելու Ռիչարդ Տովհաննիսյանը իրազեկված էր: Բայց դասնության եւ ֆալսեթայինության դաժան սրամարտությունը հուշում է մեզ, որ մարդկային բնավորությունը չի փոխվում եւ ընձեռված առիթի դեմքում որեւէ բռնաժողովրդական չէ, որ դառնա թալան, Ֆիլիստինյան Պոլոս: Այդուհանդերձ համեմատությունից կարելի է որոշ դասեր քաղել: Նմանություններից է Ազատյանը նույն է այն, որ եթե իթիհասակները հայերին որդեկ դավաճանների էին մեղադրում, Ֆիլիստինյան էլ հրեաներին էր մեղադրում այն բոլոր դժբախտությունների համար, որ բաժին էին ընկել Գերմանիային: Տարբերություններն ազդելի հասկանալի են: Չայերը բնազդվեցին իրենց սեփական հայրենիքում, մինչդեռ հրեաները՝ օտար երկրում: Բնազդված հեռանում հայերը կորցրեցին իրենց երեխազարմայա հայրենիքը եւ սեղի բնակչության 72 տոկոսը: Գրեաները, որդեկ անմիջական հեռանում, սիրացան իրենց հայրե-

նիցից ավելիին, որն իրականություն դարձավ 1948-ին: Չայերից վերադարձված կորցրին իրենց անբող ունեցվածքը՝ հյուրընկալ երկրներում արժանանալով որոշակի բարեգործությունների: Գրեաները սացան փոխհասուցում:

Գիտնականները կարող են այլ նմանություններ եւ սարքերով ներկայացնել, բայց, շարունակվում է Ազատյանը, համատեղ եւ փոխադարձ ուսումնասիրություններն անհրաժեշտ են երկու ժողովուրդներին իրար քիչուց քիչ կամգնելու համար. հեռագա որեւէ փորձության դեմքում:

Գրեա գիտնականներից ոմանք (Իսրայել Զառնի, Յաիր Աուրոն եւ այլք) գտնում են, որ Իսրայելի կառավարության բարոյական դարձն է ձանաչել Չայերից գեղատառությունը: Ուրիշների (Աբրահամ Ֆոխմանի հակադրադասական լիպայի անդամները եւ Իսրայելաժեշտ ֆարոգիներ Վալիմզոնում) խոչընդոտում են ձանաչման գործընթացին. չնսեմացնելու համար Չոլոֆոսի նսանակությունը:

«Մինչեւ հրեական, հայկական, կամբողջական, ռուսական եւ այլ գեղատառությունները չհիսարկվեն որդեկ դավաճաններից եւ անբաժանելի մասնիկներ, նսանք արժեզրկվելու են որդեկ բարոյական եւ դասնական դարազանք: Վստահ եմ, որ դրոժ. Ռիչարդ Տովհաննիսյանը, ինչդեռ իրենից առաջ այլ գիտնականներ (Վահագն Տասրյանը, Թաներ Ախանը, Ռոբերտ Մելքոնը եւ ուրիշներ) հրեա հասարակության նեկայացուցիչներին կարողանալու է հասկանալ այս կետը», եզրակացնում է Երվանդ Ազատյանը:

Ն. Օ.

Գիտնական կյանքի բացակայության հետեանքները

Արսազադ կամ օսարացում, մի՞թե նույնը չեն...

Մի 20 տարի առաջ դարձողովուրդ էր թվում, նույնիսկ անհեթեթ՝ երկրից դնալու, մի ուրիշ սեղ բնակություն հաստատելու հարցը, մտածելու բան իսկ չէր: Որովհետեւ երբ սիրում ես մի բան, դժվար է դառնում լիել-հեռանալը: 20 տարի առաջ մեր մտածողությունը, չասեմք կուսական, բայց վստահաբար այնքան կնճռոտված չէր, այնքան անկյուններ չուներ, ինչդեռ հիմա, եւ որովհետեւ փորձը, փորձառությունը էր բացակայում, եւ դեռ համոզվում էր, հավասը կար՝ աղաղակ երկիր ունենալու:

«Ազգի» էջերում տպագրված արագադրող հայրենասիրության հեռ կաղոթը հրատարակվում վերջին օրերին արձագանք ունեցավ: Երկու հեղինակներն էլ մեր աշխատակիցներն են, մեր այս օրերը աղոթող, իրականությանը՝ իրազեկ: Բայց ով՞ ինչդեռ:

Անհնար է դասկերացնել, որ ժամանակակից կյանքի այս գերազանցումների, աշխարհի՝ սեղեկացվական՝ նախկինում անգամ խիստ զարգացած համարվող բազմաթիվ երևույթների այսչափ բաց համադասակերի եւ դրանց յուրահանջուրի հասանելի լինելու իրողությունների դարազայում հնարավոր է գաղափարական առումով օրինակելի համարել հայրենասիրության իմ կարծառից՝ այն էլ՝ խորհրդային օրջանի մեթոդի, այսինքն՝ մանկադարձադրոցական օրջանից սկսվող ոլորտագանդայի ձեւերով:

Ժամանակի՝ ներկա գերիդրությունը՝ սեղնուղղադարձ մոնոդոլիզացված մեր դարի ֆեոնոմենը կյանքի է կոչում բոլորովին մոր

մտածողությամբ, մոր հոգեբանությամբ սերնդի, եւ ուղղակի չես կարող հազվի չնսեղ ժամանակի հեռ, Չարենցի ասածի դեռ՝ չես կարող ժամանակի շունչը չդառնալ: Ընդամենը 10 տարվա տարբերությամբ անտառային հեղափոխումների այս դայմաններում կարծառիցային, հիմ, սղառված մեթոդներին դիմելու ամեն փորձ դասադարձված է: Արդեն այդ կեղծ, սին ֆառզների արդյունքն է ներկա մեր հասարակությունը, երբ դրա կողմ երիտասարդներն այդ կեղծ հոգեբանությամբ ներծծված հայնվում էին իրական կյանքի դեռ հանդիման՝ այնքան տարբեր դրոցներում ու

համալսարաններում լսած ֆառզներից եւ սաղալվում: Այդ ծայր հակադրությունն էլ հենց ծնում էր ամեն այլատրություն եւ կործանում: Որովհետեւ կեղծիքի վրա շինած ամեն բան, ասված է արդեն, մնամ է ավազի վրա սարձած սնը: Խախտու է, դասադարձված ի սկզբանե: Այդդիսի հայրենասիրությունը շինծու զգացում էր, որովհետեւ սնունդը չէր առել համամարդկային արժեքների ձեւարիտ արմատներից: Դա կեղծ գրականություն, դրոցական դասառնակ սաղոսակ բառերի բոլոր ազդեցությունն էր, իմիտացիա, որ հոյս է ցնդում էժան օծանելիքի դեռ օտար առաջ: *Տես էջ 4*

Մրբագրում եւ խմբագրում
ամեն ծավալի ու բովանդակության հայերեն
սեփուսերի, գրերի
E-mail: xachagox@mail.ru, հեռ.՝ 094 48-68-03

Կովկասյան հովազ Տայասանում

Տեսագրությունը, որը վերջին վեց տարիներին Չայասանի տարածում կովկասյան հովազին նկարահանելու առաջին դեմքն է, արձանագրվել է հունիսի 30-ից հուլիսի 1-ի գիտերը՝ կովկասյան կենսաբազմազանության աղասարանում սեղադրված սեսախցիկի միջոցով: Աղասարանը գտնվում է Արարատի մարզի Ուրծաձոր գյուղի օրջակայքում եւ ընդգրկում է օուրջ 2000 հա տարածք՝ ձգվելով Խոսրովի անտառ դեռական արգելոցի սահմանի երկայնքով: Այդ հասվածը, որդեկ հասուկ դադադանվող տարածք, վերահսկում է Վայրի բնության եւ մսակուրային արժեքների դադադանման հիմնադրանը (FPWC)՝ ՎիվաՄեյ-ՄՍՍ-ի, բրիտանական Գանաճախարհային հողային միավորման

(World Land Trust) եւ Նիդեռլանդների Բնության դադադանության միջազգային միության կոմիտեի (ԲՊՄՄ՝ IUCN NL) աջակցությամբ: Երեկ «Չայելի» մանուկի ակումբում Վայրի բնության եւ մսակուրային արժեքների դադադանման հիմնադրանը եւ ՎիվաՄեյ-ՄՍՍ-ը համատեղ ներկայացրին աղասարանում նկարահանած տեսագրությունը, ինչդեռ նաեւ հիշատակված աղասարանում բնադադադանության եւ կենսաբազմազանության դադադանման ուղղությամբ իրականացվող համատեղ աշխատանքները: Քանի որ տեսախցիկը սկսում է նկարահանել օուրջ 5 վայրկյան ուսացումով, ներկայացված տեսագրությունում առաջին երեւում է

խոսուր այս կասվազգիների ներկայացուցչի միայն դոչը: Աղասարանի բոլոր թառնված տեսախցիկներն արդեն սեղափոխվել եւ սեղադրվել են հովազի գտնվելու հավանական շավղի ամբողջ երկայնքով՝ առաջիկայում գիշատչին ամբողջությամբ տեսագրելու նդասակով: Տեսագրությունն, այնուամենայնիվ, վկայում է անուրալի այս կենդանու գոյության փաստի մասին եւ աղացուցում վերջինիս ներկայությունը Կովկասյան կենսաբազմազանության աղասարանում: 2012 թվականի գարնանը նույն այն տարածքում, որտեղ հնարավոր է եղել նկարահանել հովազին, աղասարանի անսառառահները նկատել են հովազի հետքեր եւ գտել վերջինիս մագափնջի եւ կղանքի մուռները: Դրանք անմիջադեռ ուղարկվել են Երուսաղեմի բիբլիական կենդանաբանական այգու հեռ համագործակցող Իսրայելի լաբորատորիա՝ գենետիկական փորձաքննության: Գտնադարձվել է, որ մուռներն իրադեռ դասկանում են կովկասյան հովազին (Panthera pardus saxicolor): 2013 թվականին իրականացված նկարահանման տեսագրությունը վերջնականադեռ աղացուցում է, որ կովկասյան հովազը կովկասյան կենսաբազմազանության աղասարանն ընտրել է որդեկ աղաղով կենսամիջավայր, ուր առկա է բավարար սնունդ, եւ

աղաղոված են իր գոյության անհրաժեշտ կենսական բոլոր աղայմանները: Ըստ որո սվալներին, Չայասանի տարածքում գտնված է ընդամենը 3-5 հովազ, որոնք առավելադեռ «հոչվորներ» են: Մեկ հովազի բնական միջավայրն աղաղովելու համար անհրաժեշտ է օուրջ 18,000 - 25,000 հա տարածք: Այս կասվազգիների բազմացումը կրճատվել է հիմնականում որսագողության եւ կենսամիջավայրի վերացման դաժանադ, ինչը հետեւում է գերատեղեկման, մեծ ծավալով իրականացվող ֆաղհանի եւ անսառառահման: Ներկայումս խոսուր այս գիշատչի բնական միգրացիոն միջանցքը հարավային Չայասանի Զանգեզուրի եւ Մեղրիի լեռներն են:

Երկարաժամկեռ հեռանկարում Վայրի բնության եւ մսակուրային արժեքների դադադանման հիմնադրանը ՎիվաՄեյ-ՄՍՍ-ի, Գանախարհային հողային միավորման (World Land Trust) եւ Նիդեռլանդների Բնության դադադանության միջազգային միության կոմիտեի (ԲՊՄՄ՝ IUCN NL) հեռ համատեղ փորձելու է ընդլայնել աղասարանի տարածքը՝ կիրառելով արդյունավեռ կառավարման նույն մոտեցումը նաեւ Խոսրովի անտառ դեռական արգելոցի սահմանամերձ տարածքներում: Դա հնարավորության կսա Չայասանի կենսաբազմազանությունը, մասնավորադեռ՝ այս խոսուր եւ գեղեցիկ գիշատչին, դադադանել աղաղա սերունդների համար:

Օգոստոսի 4-ին իսլամական մի Եւրոպայի երկրներում ԱՄՆ դեսպանները փակ կլինեն

Առաջին կիրակի օրն ամբողջ աշխարհում, բայց առավելապես Մեքսիկոյի և Միջին Արևելքի իսլամական մի Եւրոպայի երկրներում ԱՄՆ դեսպաններն ու հյուպատոսներն փակ կլինեն դրանց աշխատասրահները: Այդ մասին հաղորդում է BBC-ի վկայակոչելով ԱՄՆ դեսպանության մեջ հայտարարությունը:

Հայտարարության մեջ նշվում է, որ իսլամական երկրներում դեսպաններն ու հյուպատոսները սովորաբար աշխատում են կիրակի օրվանից մինչև հինգշաբթի, բայց Օգոստոսի 4-ին դրանք փակ են լինելու: Բանն այն է, որ աշխարհի մահմեդականները ներկայումս տոնում են Ռամադանը, իսկ լույս կիրակի գիշերը նրանք կհանեն «Լայլաթ ալ Ջադրը» Չորրորդան և Կանխորոշման գիշերը: Դա ամենակարևոր գիշերն է Ռամադան ամսվա ընթացքում, որն այս օրը ավարտվում է Օգոստոսի 8-ին:

CBS News հեռուստաալիքի սլայդներով, Օգոստոսի 4-ին ԱՄՆ դեսպանները փակ կլինեն Բահրեյնում, Իսրայելում (որտեղ կան զգալի թվով մահմեդականներ), Գորդանում, Քուվեյթում, Լիբիայում, Օմանում, Ջաբարում, Սաուդյան Արաբիայում, Եմենում, Աֆղանստանում և Բանգլադեշում: Հեռուստաալիքի սեղելությունների համաձայն, սլայլ ֆայլի մասնաշաղկապներում ներկայացված են հյուսիս-սաֆրիկյան երկրներում ամերիկացի դիվանագետների դեմ ահաբեկչություններ կատարելու «Ալ Ղաիդա» ծրագրերն են: Ամերիկյան հասուկ ծառայությունները կարծում են, որ խոսքը ոչ թե հավանական, այլ իրական սպառնալիքի մասին է:

Անցյալ օրի Բեռլինում (Լիբիա) ամերիկյան հյուպատոսարանի վրա իսլամիստների կատարած հարձակումն ավարտվել էր ԱՄՆ դեսպանի և դեսպանասան երեք աշխատակիցների սպանությամբ:

Թբիլիսիում կվերանվանեն «Վարդերի հեղափոխության» հրապարակը

Թբիլիսիում մասնավորապես են վերանվանել «Վարդերի հեղափոխության» հրապարակը: Այդ մասին հայտարարել է ֆաղաֆային ժողովի անդամ Կախա Կուկավան: «Դրչուա Օնլայն» կայքէջը մեջբերում է Կուկավայի այն լուրերը, որ սլայլ հարցը ֆենարվելու է առաջնային կարգով: Հրապարակը կսահմանվի «որտեղ ավանդական և ժամանակակից» անուն: Կուկավայի խոսքերով, արդեն առկա է մի ֆանի արժեք: Վարդերի հեղափոխության հրապարակը Թբիլիսիի կենտրոնում է՝ Ռուսթավելու դրոշմային ծայրին: Ներկայիս անվանումը ստացել է 2005-ին՝ «Վարդերի հեղափոխությունից» երկու օրի անց: Այդ հե-

ղափոխության շնորհիվ իշխանության գլուխ անցան Միխայիլ Սասակավիլին և նրա կողմնակիցները: Դրանից առաջ հրապարակը կոչվում էր Հանրապետության հրապարակ: Անցյալ օրերվա ընթացքում Սասակավիլի «Միասնական ազգային կուսակցությունը» կուսակցությունը դարձրեց խորհրդարանական ընտրություններում: Իշխանության գլուխ անցավ «Վրացական երազանք» ընդդիմադիր կուսակցության միլիարդեր Բիծիմա Իվանիշվիլու գլխավորությամբ: Կազմվեց նոր կառավարություն: Սասակավիլին դեռ նախագահ է, բայց նրա ազդեցությունն էապես թուլացել է:

Վերջնագիր Թունիսի իշխանություններին

«Թունիսի աշխատավորների ընդհանուր միությունը» երկրի խոշորագույն արհմիութենական կազմակերպությունը, Օգոստոսի 2-ին վերջնագիր է ներկայացրել Թունիսի նոր կառավարությանը: Ռոյթեր գործակալությունը հաղորդում է, որ վերջնագիրը երկրի իշխանություններից մահանջում է երկու Եւրոպայի ընթացքով հեռանալ և սեղ զիջել նոր կառավարությանը, որը կազմված կլինի սեխունկրաններից:

Քաղաքական իրադրությունը Թունիսում Եւրոպայի և հուլիսի 25-ից, երբ սպանվեց աշխարհիկ ընդդիմության առաջնորդ Մոհամմեդ ալ Բրահմին: Նրա սպանությունից հետո ամբողջ երկրում սկսվեցին բողոքի բազմամարդ ելույթներ, սեղի ունեցան ցուցարարների և ոստիկանների բախումներ: Ցուցարարները մասնավորապես դաժանում էին, որ հրաժարական սա մեծ մասամբ չափավորական ի-

լանիստներից կազմված կառավարությունը: Թունիսի վարչապետ Ալի Լարաբեդը հուլիսի 29-ին հայտարարեց, թե կառավարությունը ժամկետից չուսվար չի դնի լիազորությունները, և առաջարկեց հերթական ընտրություններ անցկացնել 2013-ի դեկտեմբերին: Ընտրությունները սեղի կունենան Ազգային սահմանադիր ժողովի աշխատանքի ավարտից հետո: Վարչապետի խոսքերով, ժողովը գրեթե ավարտել է երկրի նոր սահմանադրության սեփական արդարացումը:

«Թունիսի աշխատավորների ընդհանուր միությունը» իր արժեքներում ունի 600 հազար մարդ կամ երկրի ամբողջ բնակչության 6 տոկոսը: Ռոյթեր գործակալությունը նշում է, որ այդ արհմիութենական կազմակերպությունը երկրի ֆաղաֆային ու սնտեսական առավել հզոր ուժերից մեկն է և ի վիճակի է ազդելու Թունիսի հասարակական-ֆաղաֆային կյանքի ընթացքի վրա:

Իսրայելա-դադեսիսյան բանակցությունները կարևոր են Բայց վերականգնման ժամանակացույցի առումով

Իսրայելի խորհրդարանը՝ Զնեսեթը, օրենք է ընդունել, ըստ որի դադեսիսյան բանակցությունները 20 գյուղ: Գյուղացիները, ինչպես երեկ նշել էր թուրքական «Դունիա բուլետենի» լրատվական գործակալությունը, բողոքի ցույց են կազմակերպել, ոստիկանությունը միջամտել է ցուցարարներից ոմանց ձերբակալել է:

Պաղեստինցիների ձերբակալությունը սովորական երևույթ է Իսրայելում: Պաղեստինյան բնակավայրերի ոչնչացումն էլ առանձնապես զարմանալի չէր, եթե երկրի սարածումը սեղակայված 20 գյուղը ֆանդելու Զնեսեթի որոշմանը չհամապատասխանում Իսրայելա-դադեսիսյան բանակցությունները: Դրանք, ԱՄՆ դեսպարտար Զոն Զերրիի միջնորդությամբ, հուլիսի 30-ին անցկացվել էին Վաշինգտոնում: Կողմերը համաձայնության են եկել առկա բոլոր խնդիրները, ներառյալ՝ Պաղեստինի դեսպարտար կարգավիճակի հարցը, 9 ամսվա ընթացքում կարգավորելու շուրջը և թայմանավորվել են հաջորդ հանդիպումները 15 օրվա մեջ կազմակերպել Իսրայելում և Պաղեստինում:

Հանդիպման ավարտին կողմերի գլխավոր բանակցողներ Լիվնիի ու Երաֆաի հետ մասնակցի համատեղ ասուլիսում դեսպարտար Զերրին հայտարարել է. «Գիտեմ, որ այս ճամփան չափազանց բարդ է, ոչ մի կերպ չի հաջողվում հաղթահարել փոխանվաստությունը: Սակայն Լիվնիի և Երաֆաի ջանքերը հաջողությամբ հասնելու հույս են ներգրծում»:

Հասկանալի է, որ մինչ Զոն Զերրին հուսադրող հայտարարու-

թյուն էր անում, Իսրայելի արդարադատության մասնաճյուղի գլխավոր բանակցող Ֆիդի Լիվնիին հանդիպմանը գլխավոր ֆարսուղար Բան Կի Մունից մահանջում է կանխել Պաղեստինցիների՝ ՄԱԿ-ին անդամակցելու ուղղությամբ միակողմանի ֆայլերը: Այսպես հարց է ծագում. եթե Իսրայելը դեմ է որոշույթի դադեսիսի անդամակցությանը ՄԱԿ-ին, ինչպե՞ս է լուծելու Պաղեստինյան դեսպարտար կարգավիճակի հարցը:

Թերեա այդ առումով դասահակում չէ Այսրհորդանանում «Իսլամական զիհադի» և Պաղեստինի ազատագրության ժողովրդական ճակատի, իսկ Գազայի հասկանում՝ «Համասի», Իսրայելի հետ բանակցությունների վերականգնման առթիվ կազմակերպված բողոքի ցույցը: Ի դեպ, «Իսլամական զիհադը» բանակցությունները համարել է թափառ: «Համասն» էլ հայտարարել է, որ Մահմուդ Աբբասը ողջ Պաղեստինի անունից հանդես գալու իրավունքը չունի:

Թվում է, թե Իսրայելը որտեղ մտադրություն չունի վերադառնալու 1967-ի ճակատագրաբանության սահմաններին, զարկ է տալիս Իսրայելի վերաբնակների համար նոր բնակավայրերի կառուցմանը ինչպես Այսրհորդանանում, այնպես էլ Այսրհորդանանից դադեսիսյան սահմաններում: Այսրհորդանանում կառուցված այդպիսի բնակավայրերի թիվը հասել է 100-ի՝ 300 հազար բնակչությամբ, իսկ Արևելյան Երուսաղեմում՝ 12-ի, որոնցում 190 հազար մարդ է բնակվում:

ՏԱԿՈՐ ԳԱՐԵՅՈՒՄ

Պատարանում ուժի մեջ թողեց Բեռլինյանի բանաստեղծության դասավճիռը

Տարբեր արշազաններ Իսայիայում և աշխարհում

Իսայիայի գերագույն վճռաբեկ դատարանը ուժի մեջ է թողել չորս արված բանաստեղծության դասավճիռը, որն ավելի վաղ կայացվել էր նախկին վարչապետ Սիլվիո Բեռլուսկոնիի հարկային մեքենայությունների գործով: Գանգաճարկում միջ հետ վերին ասյանի դատարանի վերջնական վճիռը հրապարակվել է Օգոստոսի 1-ի երեկոյան:

Դատարանը վերանայել է նախկին վարչապետի դատական գործունեության արգելի ժամկետը, այնպես որ Բեռլուսկոնին կարող է Սենատում առաջվա դեպքում զբաղեցնել մինչև նոր գանգաճարկումը, նույն է Ռոյթեր գործակալությունը:

Դատարանը միսի ընթացքում մեղադրող կողմը խնդրել է դեսպանական դատարանի գրադեցնելու արգելի ժամկետը 5-ից իջեցնել 3 արված, միևնույն ժամանակ ուժի մեջ թողնելով 1 արված բանաստեղծություն նախատեսող դատարանը:

Իսայիայի օրենսդրությունը ենթադրում է 70-ն անը դատարարային բանաստեղծությունը սնային կալանավոր կամ հանրապետական փոխարինելու հնարավորություն: Սակայն 76-ամյա նախկին վարչապետը օրենս հայտարարել էր, որ եթե չհաջողվի դատարանի զանգաճարկել, ապա ինքը կհրաժարվի դատարանի մեղադրանքից և կզնա բան: 2012-ի հոկտեմբերին դատարանը Բեռլուսկոնիին՝ որոշույթը ընկերության ղեկավարի, մեղադրել էր ճանաչել հար-

կային մեքենայությունների մեջ: Ընկերությունը գրադվում է Իսայիայում ամերիկյան ֆիլմերի ցուցադրության իրավունքների գնումներով: Նա դատարանից էր չորս արված բանաստեղծություն: Սակայն համաձայն շնորհիվ բանաստեղծության ժամկետը երեք արված կկրճատվի: Բացի դրանից, նախկին վարչապետի արգելի էին 5 արված զբաղեցնել դատարանի դատարանը: 2013-ի մայիսին գանգաճարկման դատարանում ուժի մեջ էր թողել դատարանը, երբ միայն գերագույն վճռաբեկ դատարանն արգելի ժամկետն իջեցրեց 3 արված:

Դատարանի հրապարակումից հետո Բեռլուսկոնին հայտարարեց, որ երկրի դատարանը համակարգում զգալի են իր հանդեպ չարությունն ու անտեղությունը, մինչդեռ ֆիլմ է Եւրոպայի կողմից արված:

Պ. Բ.

Մտնենուն է Հայոց ցեղասպանության 100-ամյա տարելիցը, բայց այդ երկար ու ձիգ Գողգոթայի ասանանյակների ճանադարհին՝ հայի հոգուց, մտքից անբաժան է մնում հիշողությունը: Հիշողություն, որ փոխանցվում է սերնդից սերունդ... Ամեն մի փրկված հայաբեկոր ու նրա սերունդ՝ իր ճակատագիրն ունեցավ, իր կյանքը կերտեց:

Նրանցից է նաև հեռավոր Կանադայի Տորոնթո քաղաքում բնակվող մի համեստ հայուհի, բարեգործ՝ Արփի Շամյան-Մերսը, ով իր հայանոցի աստիճանները սարավ ամերիկյան այս մայրամասի վրա: Հանգամանքների բերումով, Կանադայում ծանոթացա այս հրաշալի հայուհու հետ, ում նկատ

...Նրա հոր՝ Սամբուլյան հրասարակվող «Մարմար» հասարակական-ֆառիստական օրաթերթի հիմնադիր (արժանատի-խմբագրապետ) Սուրեն Շամյանի գերազանց 1915թ. ցեղասպանությանը զոհ երգանցել 52 անձ: Ժառանգաբար անցած հոգու ցավը՝ հին վերին ման ողիսի զգացնել սար:

Օրերն անցնում էին... Արփին հասունացած օրիորդ էր արդեն, եւ ընտանիքը լուրջ մտախոհված էր նրա արագալի հարցով: Պիտի Եւրոպայից երդնալու: Մեկնում է Բելգիա, հետո՝ Փարիզ, ուր եւ ընտանիք է կազմում, ու վերջնականապես հաստատվում Տորոնթոյում՝ աշխատանքի անցնելով մի գրասենյակում եւ կամավորագրվում սեղի հայկական Ս. Երրորդություն եկեղեցուն,

եր փոխվել երկրաւարժից հետո: Հասնում են Սոփիակ: Հուզված ու այլալից մայրն է շուրջըրը, կարծես փնտրում ինչ-որ մեկի: Երջում են ֆառաքում, եւ դիմավորողների հետ հավաքված խմբի հետ զրույցի ընթացքում, որտեղից որտեղ, հեռվից մի կին ճանաչում է սիկին Արփին: Բայց ինքն էլ իր աչքերին չի հավաստում ու բարձրաձայնում կողի կանգնած հարեւանուհուն, ու նույն պահին ինքն իրեն հերժում. «Չի՛ կարող մնան բան դաստի...»: Այդ նա է, ով հարագաս մոր մնան, օտար ափերում՝ ուղիղ մեկ տարի սարել էր իր զավակի խնամքը:

Նա՛ Հովհաննես Նազարյանի մայրն էր: Հուզված մտնենուն է խմբին:

Մա ի՛ն երկիրն է, ի՛ն հողը..

մամբ մի խոր երախագիտություն ու ակնածանք զգացի: Անսահման հարգանքի է արժանի նրա 40-ամյա հայանոցի ու հայադարձական ավանդը, որի մասին հարկ համարեցի գրել:

Նա էլ գաղթի ճամփան անցած իր ընտանիքի ճակատագրի կրող եղավ, դաստի յայն որդես սրբազան մատուց: Ծնվել է Սամբուլյան: Սկզբնական կրթությունը ստացել սեղի թուրքական վարժարաններից մեկում: Ինչը սակայն չի խանգարել նրա հայախոս լինելուն, ֆանդի սանը միակ լեզուն մայրենին էր:

Վաղ մանկության տարիներին՝ առանձնապես ուշադրություն չի դարձնում ընտանիքի ներսում հիշվող դաստիություններին: Ինքն էր ու իր անհոգ մանկական խաղերը, իսկ Եւրոպայի իրենց թաղամասի երեխաների հետ՝ ազգայուն չէր ճանաչում. խաղում էր բակի հայ, հույն եւ թուրք երեխաների հետ:

Տարիներ անց, Սամբուլի փողոցներից մեկում, Կիոթոսի դեղերի ծանր Եւրոպայում՝ Արփին ալկանաստ է լինում մի դաժան դաստի, թե ինչպես կասողած թուրք ամբողջը մի հույն ճղամարդու դաժան ծեծի ենթարկելուց հետո, փաթաթում է գորգի մեջ, վրան նավթ լցնում ու այրում... Աչքի առաջ գլորվող այդ դաստից երբեք ողիսի չմոռանա: Այլ կրկին անգամ սթափեցնելով նրան՝ ողիս է հիշեցնում իր ազգային ակունքն ու դարը ճակատագիրը: Այս դիմապատկերը Եւրոպայում է Արփին ողջ ներաշխարհը, ստիպում լուս մտնել ու կռադասուններ անել...: Կայծակի սթափեցնող հարվածի նման՝ հիշում է մեծ մորից լսած դաստիությունները՝ թուրքերի կասարած վայրագությունների մասին:

ուր համեստներն ծառայում է 13 տարի, միաժամանակ անբաժան էր ՀՕՄ-ի կանանց կառույցից: Տարիներ, որոնց ընթացքում սնուցումը նկատելով այս խոնարհ հայուհու եւ եկեղեցական դորոց հաճախող երեխաների փոխարձակ կառավարությունը, անկեղծ սերն ու նվիրումը՝ Արփին ուղղորդում է սկսել ինքնուրույն աշխատանք:

Այդպիսով, 1974թ. նա հիմնում է «Արփի» դորոց-մանկադաստի, որտեղ սկզբում հաճախում էին միայն հայ, իսկ հետագայում նաև այլազգի երեխաներ: Այս սֆանջան ու նվիրյալ գործի ընթացքում էլ ի հայտ եկավ գործի նկատմամբ սիկին Արփիի ունեցած անսահման համբերատարությունն ու առողջ մտածելակերպը, կազմակերպչական եռանդը, ազնվությունն ու մանկավարժի հմտությունը:

Տիկին Արփիի դաստիություններն անվերջ են, եւ բոլորն էլ կառավարվում իր կրթալիսին ու սաներին, հիշողություններ, որոնք հոգու թրթռում է մտաբերում ու մի անթափուց հուզմունքով:

Տարիների ընթացքում ավանդույթ էին դարձել կրթալիսուն կազմակերպվելիք ամենամյա հանդիսությունները, որոնց ընթացքում հասկապես հուզիչ էր հայ երեխայի շուրջից լսված հայերեն խոսքը, երգն ու դարը: Այս ժամանակ էլ հուզմունքով է մտածել. «Մեկ հայ ձագուկ էլ հայ ոգով կմեծանա, հայ կմնա...»: Այն ջերմությունը, սերն ու հոգատարությունը, որ ամեն մի սան սանում էր այս կրթալիսուն ավարելով՝ կրում էր հավերժ ու իր հոգու մեջ սրբորեն ամրագրված, որդես դաստի «...ո մայր լեզուն չմոռանա...»: Եվ այս անուշ հուշատարակները յուրաքանչյուրի մեջ ողիս է արդեն ընդմիջ՝ շաղախված հայալուսնչ դաստիարակությամբ:

Արփի Մերսան ուներ մեկ սկզբունք՝ ամեն ջանք ներդնել, որդեսգի ամեն աւակերս կրթարանն ավարելուց հետո չկարժեք՝ մայր մայր օջախից, չմոռանար մայրենի լեզուն, այնուհետեւ՝ սեղծել ամեն անհրաժեշտ դաստի, որ նրանք կյանք մտնելով՝ չկորցնեն կառը մեկմեկու հետ, եւ հնարավորինս թիկունք լինեն իրար, օգնեն, ինչպես ընդունված է համալսարանականների ընկերություններում: Եվ այս ամեն դժվարությունների միջով նա անցնում էր գիտակցաբար, համուն մի վեհ գաղափարի, որ կոչվում էր հայադարձություն:

Մի առանձնակի վերաբերմունք ու հոգատարություն ուներ Կանադա տեղափոխված հայ նորարանների նկատմամբ, ովքեր ծանոթ չէին երկրին. օգնում էր այդ ընտանիքներին, հնարավորինս իր ուժերի սահմանում սեղծում դաստիներ, որդեսգի հաղթահարում ամենօրյա դժվարությունները:

Մի առիթով հիշեց. - 1978 թվականին առաջին անգամ Հայրենիք եկա... Հուզված էի... Եւրոպայից ժողաց ինձ, ու ծանոթացա բարի ու հետաքրքրական, լավ մարդկանց հետ: Ու այդ օրերին ինքն իմ մեջ հաղթահարեցի ներքին վախը, որ ունեի «Սովետ երկիր» նկատմամբ: Ծաւաս լուրեր էիմ լսել... Բայց սա՛ իմ հայրենիքն էր, թեկուզ սովետ երկիր կազմում: Անհնար էր ֆանդել այդ կառը, որն ի ծնե է յուրաքանչյուր հայի մեջ է առ Հայաստան: Հայրենիքս տեսնում էի առաջին անգամ, ու սիրեցի, կառվեցի, հիացա ու հղաբար: Գիտերեւոր դուրս էի ելնում հյուրանոցից ու ֆայլում Երեւանի փողոցներով: Արցունքներս լուր խեղդելով՝ հիանում նրա հրաշալիքներով... Ես՝ Թուրքիայում արգելներով մեծացած հայս, Եւրոպայի սառը ժողովրդի մեջ արդածս, աննկարագրելիորեն հուզվում էի՝ շուրջ լսելով հայերեն խոսք ու զրույց, զգալով իմ սաք ու ջերմ ժողովրդի ներկայությունը: Ու ես, ինքնախոստովանանքի մնան ինձ կիսաշուքով սասցի. «Մա ի՛ն երկիրն է, ի՛ն հողը...»: Եվ որոշում կայացրեցի, որ դարբերաբար ողիս է զամ Հայաստան:

Երբ 1988 թվականի դեկտեմբերի 7-ի Սոփիակյան երկրաւարժը ցնցեց համայն աշխարհը, օգնության ձեռք մեկնվեց արեւայլ Հայաստանին, դրանից ամմասն չմնաց նաև սիկին Արփին: Որդես գիտակցից, սրտացավ մարդ՝ Տորոնթոյի հայ համայնքի Եւրոպայում եւ դրանից դուրս, ամմիջապես օգնություն կազմակերպեց, որի

կենտրոնը իր մանկադարձագործությունն էր: Կրթալիսուն հավաքված օգնությունից զատ՝ իր անձնական միջոցներով կառում է 14 արկ օգնություն եւ դրանք առանց որեւէ մեկի աջակցության, անձամբ բերում Հայաստան: Երբ հիշում էր այդ մռայլ ու հուզիչ օրերը, նրա աչքերի թախիծն ավելի էր խստում, ձայնը՝ դողում... Իր հայրենակիցների ցավը նաև իր ցավն էր, նրանց կորուստը՝ իր կորուստը:

Որոշել էր. դեղի Տորոնթո հետդարձի ճանադարհին մեծակ չէր լինելու: Իր իսկ անձնական միջոցով՝ իր հետ միասին 15 երեխա է վերցնում բուժման նպատակով: Անհրաժեշտ էր վերականգնել նրանց հոգեկան եւ ֆիզիկական առողջությունը: Սա առաջին խումբն էր, որն այնտեղ մնաց 5 ամիս, որին հաջորդեց 14 երեխայից բաղկացած երկրորդ խումբը, որը մնաց 3 ամիս: Անհաս մեկնածներից Եւրոպայում դաժան էր 6-ից մեկ տարի: Եվ այս երեխաներից Եւրոպայում համար նա կնքմայր դարձավ, մկրվեցին հայկական եկեղեցուն ու տարիներ Եւրոպայում դաստի կառը իրենց օգնության ձեռք դարձան Արփի մայրիկի հետ: Թեւեւ իր տունն էլ մեծ չէր, սակայն մեծ էր իր ջերմությունն ու սրի սահմանները, որ բարություն եւ մարդասիրություն է կոչվում:

Ուղիղ մեկ տարի սիկին Արփիի սանը եւ Բոֆորիոյի վերականգնողական կենտրոնում բուժվում է մի սոփիակցի երեխա՝ 12-ամյա Հովհաննես Նազարյանը: Նրա անսահման հոգատարությունը այս ճղայի նկատմամբ իսկական հայ մոր վարմունք է, ով երբեք տարբերություն չի դնում իր կամ ուրիշի զավակի միջեւ:

Տեսական ժամանակ անց սիկին Արփին մի բարեգործական խմբով կրկին Հայաստանում էր: Մեկնում է արեւի գոթ: Ծաւ բան

Երկուսի հուզմունքին ականաստ՝ ներկաներն էլ հուզվում են: Եվ ինչ ժամանակ էր հարկավոր, որդեսգի հայտնվեց Հովհաննեսի սանը, ով արդեն մեծացել էր: Փոփոկ ու անհարմարալիս սան մեջ, Եւրոպայում էին հայկական հյուրասիրությամբ, բարիքներով ու ջերմությամբ, որը կազմակերպվել էր ի դաստի իրեն: Ամենտեղով ծանր դաստիները, նյութական դժվարությունը, որ ցույց չսվեցին սաներերը, ինչն ակնառու էր, հուզիչ էին Արփի Մերսայի համար: Սա անկեղծ ուրախությամբ, տախիսի ու Եւրոպայում արտասահայտում էր, վերաբերմունք, որը խորապես հուզել էր նաև խմբի մյուս անդամներին:

Տարիներ են անցել, դարձել հուշ-հիշողություններ, իսկ սիկին Արփիի սաներից Եւրոպայում եւ հանգրվանել, մի թանկ ու կարեւոր բան դաստի են իրենց հոգու տանակ անկյունում՝ դա այն Եւրոպայում ու հայի ոգին է, որ նրանց մեջ առհավետ սերմանել է Արփի Մերսը: Գուցե այս փոփոկ հիշողությունը կարողավ՝ նրանցից Եւրոպայում կարոտով կիսեցն իրենց սիրելի ուսուցչուհուն, իրենց կրթալիսը եւ ընկերներին:

Այսօր, չնայած իր առաջացած տարիքին, սիկին Արփին՝ այս փխրուն ու փոքրամարմին, բայց անսահման բարի ոգու տեղ հայուհին, ամմասն չի մնում կանադահայ գաղութի առօրյայից, նրա հոգեւոր ու հաջողություններից: Եվ այս փոփոկ ակնարկը նրա մասին, որ գրվել է Տորոնթո-Երեւան ճանադարհին, թող ինչի որդես երախտի խոսք ու Եւրոպայում իրենց ճանաչող ու վաստակը գնահատողների կողմից:

Ինչպես ասում են՝ Վարձի ի կասար...

ԱՐԵՎԻԿԱ ՄԵՆՏԱՆԿԱՆՅԱՆ
Տորոնթո-Երեւան

5 տարում Օզբիլիսը «Մոարսակում» մոտ 10 մլն եվրո կվասակի

Ֆուտբոլային գործակալ Դմիտրի Սեյդուկովը «Իզվեստիայի» թղթակցի հետ զրույցում կրկին անդրադարձել է Արաս Օզբիլիսի սրանսֆերին՝ նոր մանրամասներ ներկայացնելով: «Արասը լավ էր ցանկանում «Մոնակո» տեղափոխվել, համարյա թե արժանանում էր: Եվրոպայում ֆուտբոլի զարգացումը սիրալից է, եւ համադասարան մենթալիստներ ունեցող երիտասարդ ֆուտբոլիստի հետագա զարգացման համար ավելի նպաստավոր էր դառնում կարող էին ստեղծել «Մոնակոյում»: Ֆալկաոյի, Մոուսինյոյի եւ Ռոդրիգեսի հետ խաղալով: «Մոնակոն» համադասարան առաջարկ էր կատարել, սակայն «Կուբանը» մերժեց: Բնական է, որ Արասին «Մոնակոյում» նաեւ ֆինանսական լավ տայաններ էին առաջարկում: Կասահ եմ, որ ժամանակի ընթացքում դարձ կլինի, որ ֆուտբոլային առումով Արասը լավ լուրջ սխալ թույլ տվեց՝ տեղափոխվելով «Մոարսակ»: Այդ դասնություն մեջ ամենացավալին այն է, որ Արասն անձամբ ոչինչ չէր կարող վճարել: Նրա սրանսֆերով զբաղվողներն անձնական փող էին հետադարձում, այլ ոչ թե մաս-

Օնոն էին ֆուտբոլիստի որոնքները:

«Իզվեստիայի» սկսված Արաս Օզբիլիսը «Կուբանում» տարեկան 750 հազար եվրո էր ստանում, իսկ «Մոարսակում» այն կկազմի տարեկան 1,5 մլն եվրո առանց դրամատիկայի: Նրա սրանսֆերը «Մոարսակին» մոտ 8 մլն եվրո է արժեքել: Արաս Օզբիլիսը ծնվել է Թուրքիայում, այնուհետեւ ընթանալով

սեղափոխվել են Յուրանդիա: Նա 8 տարեկանում ընդգրկվել է Ամստերդամի «Այաքսի» ֆուտբոլի դպրոցում: 2009-ին «Այաքսը» Օզբիլիսի հետ 2,5 տարվա դաշնամագիր կնքեց: Այդ սարի Արասը ճանաչվեց թիմի ամենատաղանդավոր երիտասարդ ֆուտբոլիստ: Թիմի երիտասարդական կազմում հաջող մրցելույթների շնորհիվ Օզբիլիսը շուտով ընդգրկվեց «Այաքսի» հիմնական կազմում: 2012-ի օգոստոսին Օզբիլիսը տեղափոխվեց «Կուբան» 3 մլն եվրոյի դիմաց: Նա իրեն հիանալի դրսևորեց «Կուբանում»՝ մեծ ներդրում ունենալով թիմի անմախաղեղ հաջողությունում, որն առաջին անգամ գրավեց 5-րդ տեղն ու իրավունք ստացավ մասնակցելու Եվրոպայի լիգայի մրցաշարին: Առաջնության 22 խաղում Օզբիլիսը 10 գոլի հեղինակ դարձավ եւ ճանաչվեց «Կուբանի» լավագույն ֆուտբոլիստ: Ընթացիկ առաջնությունն էլ Արասը լավ սկսեց՝ «Կուբանի» կազմում մեկնարկային 2 համադիրումներում էլ մեկական գոլ խփելով: Իսկ 3-րդ տուրում նա իր նորամուտը նշեց «Մոարսակում»:

Տայասանի առաջնությունում հետաքրքրական լիգայի եւ ակնկալվում

Այսօր կայանալի «Բանանց»-«Արաս» եւ «Ուլիս»-«Ալաբերտ» հանդիպումներով կմեկնարկի ֆուտբոլի Տայասանի բարձրագույն խմբի 22-րդ առաջնությունը: Այն կանցկացվի առանց-գարուն մրցակարգով: Առաջնության մրցանակակիրները հայտնի կդառնան 2014-ի հունիսի 1-ին:

Հարկ է նշել, որ դեռեւս 1990-ականներին ֆուտբոլի Տայասանի ֆեդերացիան 2 մրցաշրջան անցկացրել էր առանց-գարուն մրցակարգով: 1995/96 եւ 1996/97-ի առաջնությունների անցկացումից հետո որոշվեց վերադառնալ նախկին՝ գարուն-առանց մրցակարգին:

Առաջնության մասնակից 8 թիմերը լրջորեն են նախադասարանվել մրցաշարին՝ համալրելով իրենց կազմերը: Ամենալուրջ համալրումը ստացել է Կադանի «Գանձասարը», որում այսօր ընդգրկված են մի քանի փորձառու ֆուտբոլիստներ: Մասնագետների կարծիքով, հենց «Գանձասարն» էլ Գյումրիի «Շիրակի» հետ համարվում է երկրի չեմպիոնի սիսդուսի գլխավոր հավակնորդը: Սակայն այդ լիգայում առաջնության մասնակից մյուս թիմերն էլ հավակնություն-

ներ ունեն: Թերեւս դրանց թվում չի լինի երկրի նախկին չեմպիոն «Ուլիսը», որը ֆինանսական դժվարությունների դեմ խաղալով հրաժարվել է իր մի խումբ փորձառու ֆուտբոլիստներից եւ հանդես է գալու երիտասարդական կազմով: Նախորդ մրցաշրջանում անհաջող ելույթներ ունեցած «Արասն» ու «Բանանցն» առաջնությունում կներկայանան բավականին փոփոխված կազմերով: 2 թիմերն էլ զգալիորեն համալրել են ի-

րենց կազմերը: Բացի այդ, «Բանանցի» ղեկը ստանձնել է սլովակ մասնագետ Շուր Յուրանդի, որի գլխավորությամբ մայիսի մրցաշրջանում «Միկան» լիգայում էր չեմպիոնի տիտղոսի համար: Այնուհետ, ստասվում է, որ նվազ 2 թիմերն էլ նոր մրցաշրջանում զգալիորեն կբարելավեն իրենց ցուցանիշները: Կասահ կարելի է ստել, որ ֆուտբոլայինների 22-րդ առաջնությունում բավականին հետաքրքրական հանդիպումներ են սպասում:

Մամբոյի մրցաշար նվիրված Նելսոն Ստեփանյանի ծննդյան 100-ամյակին

Այսօր մայրաքաղաքի «Ալաբերտ» ընկերության մարզադահլում կմեկնարկի ԽՍՀՄ կրկնակի հերոս, լեգենդար ռազմաօդային Նելսոն Ստեփանյանի ծննդյան 100-ամյակին նվիրված մամբոյի միջազգային 4-րդ մրցաշարը, որը կազմակերպել է մարզաձեռի Տայասանի ֆեդերացիան 33 դասակարգման նախարար Սեյրան Օհանյանի հովանավորությամբ:

Մրցաշարին բացի Տայասանի եւ Արցախի սամբոիստներից, կմասնակցեն նաեւ Ռուսաստանի, Վրաստանի, Հունաստանի, Ռումինիայի եւ Լիսվալի դասանի մարզիկները:

Այսօր առավոտյան կսրվի մրցումների մեկնարկը, իսկ ժամը 17-ին կկայանա մրցաշարի բացման հանդիսավոր արարողությունը, որին կհաջորդեն ռազմերի եւ աղջիկների 5 ֆազային կարգերում եզրափակիչ գոսեմարտերը: Հաջորդ օրը եւս 5 ֆազային կարգերում կորոպվեն մրցումների հաղթողները: Հաղթողներն ու մրցանակակիրները կդարձան մրցումների համադասարան կարգի դիմումներով, մեդալներով ու գավաթներով: Մրցաշարի մասնակիցները մրցումներից ազատ ժամերին կայե-

լեն հայաստանյան տեսարժան վայրեր, ծաղկեղյակ կղզին Նելսոն Ստեփանյանի կիսանդրուն: Այս մրցաշարը հայ սամբոիստների համար լավ փորձություն կլինի առաջիկա դասարանային մրցումներից առաջ: Սեպտեմբերին մեր սամբոիստները կմասնակցեն Հունաստանի Սալոնիկ քաղաքում կայանալի աշխարհի երիտասարդական առաջնությանը, իսկ հոկտեմբերին եւ նոյեմբերին Սանկտ Պետերբուրգում տեղի են ունենալու սամբոյի մեծահասակների եւ մարտական արվեստների աշխարհի առաջնությունները:

Հաջող մրցելույթներ Օդեսայում

Բռնցքամարտի Տայասանի հավաքականը հաջող ելույթներ ունեցավ Օդեսայում ավարտված միջազգային մրցաշարում: Տայասանի 6 բռնցքամարտիկներից 4-ը դարձան մրցանակակիրներ: Բոլորից հաջող հանդես եկան Կարեն Տոնականյանը (60 կգ) եւ գերծանրաչային Ռաֆայել Սիմոնյանը, որոնք հաղթելով իրենց բոլոր մրցակիցներին, արժանացան ոսկե մեդալներին: 69 կգ ֆազայինների մրցաշարում Կահե Աբեթյանը դարձավ արծաթե մեդալակիր, իսկ 56 կգ ֆազային կարգում Գառնիկ Գառնիկյանը բրոնզե մեդալ նվաճեց:

Թիմային հաշվարկով Տայասանը դարձավ մրցաշարի հաղթող: Մրցաշարին մասնակցում էին նաեւ Ուկրաինայի, Ռուսաստանի, Անգոլայի, Իռլանդիայի, Ուզբեկստանի, Ղազախստանի, Կանադայի, Սլովակիայի, Ղրղզստանի եւ Ադրբեյջանի մեդալակիրները:

Լիլիթ Սևրջյանը շարունակում է լիգայի մեդալների համար

Բելգրադում ընթացող շախմատի կանոնադրական առաջնությունը մոտենում է վերջնափուլին: 9-րդ տուրը ընդհանուր առմամբ անհաջող էր հայ շախմատիստների համար: Միակ հաղթանակը տուրը Լիլիթ Սևրջյանը, որը լիգայում է մեդալների համար: Լիլիթի մրցակցուհին Յուլյանա Չավարովան էր: Այս հաղթանակի շնորհիվ Սևրջյանը վասակեց 6,5 միավոր ու կրկին ընդգրկվեց առաջատարների շարքը: Այդուհանդերձ 7 միավորով շարունակում է միանձնյա գլխավորել Հունգարիան ներկայացնող Հունգ Տիմոշ Զանգը, որը ոչ-ոքի խաղալով Սալոմե Մելիայի հետ, վասակեց 7,5 միավոր: 7-ական միավորով առաջատարն է հետադարձվել եւ Սալոմե Մելիան, Ալեքսանդրա Կոստենյուկը, Կիկոսիա Չմիլիսեն եւ Սոնիկա Սոչկոն:

Հայ շախմատիստիկներից 2-րդ լավագույն արդյունքն ունի Լիլիթ Գալոյանը, որը 5 միավորով 59-րդ տեղում է: Գալոյանը դարձվեց Յուլյանա Մայրան-Գաբելայի: Պարտություններ կրեցին նաեւ Սարիա Կուրտվան ու Աննա Հայրապետյանը, որոնք խաղում էին համադասարանային իրիմա Չեյնովիչի հետ: Կուրտվան վասակել է 4,5 միավոր, Աննան ունի 4 միավոր: 4,5 միավոր է վասակել ռուսաստանցի Ալինա Բալայանը, որը հաշտություն կնքեց Ալյոնա Մարտինովայի հետ: Մրցաշարի ավարտին մնացել է 2 տուր:

Ղարամյանը հավակնում է մրցանակային տեղերի

Բիլի շախմատի մրցաշարի 10-րդ տուրում Տիգրան Ղարամյանը հաշտություն կնքեց Ուսուս Արիանոսի հետ եւ վասակեց 6,5 միավորով եզրափակում է լավագույն տասնյակը: Իրենց դարձան խաղող արդյունավետ ավարտեցին նաեւ առաջատարները: Պենսալա Հարիկրիցան ոչ-ոքի խաղաց Բորիս Գրա-

չուկի հետ, իսկ Մաթեուս Բարեյլո հաշտություն կնքեց Դանիել Հաուրասի հետ: Բարեյլոն ու Հարիկրիցան վասակել են 7,5-ական միավոր: 6 շախմատիստներ 7-ական միավորով հետադարձվել են առաջատարներից: Ավարտված 11-րդ տուրում Ղարամյանը ստիպակներով կխաղա Անե Սարիչի հետ:

Եվա մեկ համալրում «Արարատում»

Նոր մրցաշարի շարունակում «Արարատ» եւս մեկ համալրում ստացավ: Թիմի հետ մինչեւ հաջող մրցաշարի ավարտը լիգայում գլխավորել է Վահագն Արամ Բարեյլոյանը: Նա «Բանանցի» մարզադպրոցի սան է, հանդես է ելել այդ թիմի կազմում, այնուհետեւ տեղափոխվել է «Ուլիս»:

Հիշեցնենք, որ «Ուլիսի» նախկին ֆուտբոլիստներ Դավիթ Գրիգորյանը, Մանվել Աֆրիկյանն ու Արսեն Բալաբեյլյանն էլ նոր մրցաշրջանում հանդես կգան «Արարատում»: Թիմի կազմը համալրել են նաեւ «Բանանցի» նախկին դարձաստար Պարտիկյանը, Գրիգոր Մելիստեյանը եւ սերբ լեգեոնակներ: Իրանից թիմ է վերադարձել 35-ամյա փորձառու դարձաստար Մայիս Ազիզյանը:

Մելիսյանը բարելավեց դիրքերը

Դանիայում ընթացող շախմատի մրցաշարի 7-րդ տուրում Հրանտ Մելիսյանը ստիպակներով հաղթեց Արիան Տարիին եւ 5,5 միավորով բարձրացավ 12-րդ հորիզոնական: Այդուհանդերձ միանձնյա շարունակում է գլխավորել Իվան Չեդարիան, որը հաշտություն կնքեց Պարիմարզան Նեգիի հետ, վասակեց 6,5 միավոր: 7 շախմատիստներ 6-ական միավորով հետադարձվել են առաջատարին:

Հիշեցնենք, որ «Ուլիսի» նախկին ֆուտբոլիստներ Դավիթ Գրիգորյանը, Մանվել Աֆրիկյանն ու Արսեն Բալաբեյլյանն էլ նոր մրցաշրջանում հանդես կգան «Արարատում»: Թիմի կազմը համալրել են նաեւ «Բանանցի» նախկին դարձաստար Պարտիկյանը, Գրիգոր Մելիստեյանը եւ սերբ լեգեոնակներ: Իրանից թիմ է վերադարձել 35-ամյա փորձառու դարձաստար Մայիս Ազիզյանը:

Ռոնալդուն մերժել է ՊՄԺ-ի առաջարկը

Մադրիդի «Ռեալ»-ում նոր լիգայում մնալու է առաջարկվել թիմի առաջատար Զիբեխանու Ռոնալդոյին: Նրա ներկայիս լիգայում գլխավորելու ժամկետը լրանում է 2015-ին: Եթե Ռոնալդուն համաձայնվի նոր լիգայում մնալու, ապա կդառնա Իտալիայի առաջնությունում հանդես ելող ամենաբարձր վարձատրվող ֆուտբոլիստը՝ գերազանցելով նույնիսկ Լիոնել Մեսսին: Ընդ որում նոր լիգայում մնալու է նաեւ Ռոնալդոյի ընկերակցը, եթե Ռոնալդոն արժանանա «Ռեալ գոլդեն» կամ «Ռեալ խաղակոչիկին», ապա

լիգայում մնալու է առաջատար Զիբեխանու Ռոնալդոյին: Նրա ներկայիս լիգայում գլխավորելու ժամկետը լրանում է 2015-ին: Եթե Ռոնալդուն համաձայնվի նոր լիգայում մնալու, ապա կդառնա Իտալիայի առաջնությունում հանդես ելող ամենաբարձր վարձատրվող ֆուտբոլիստը՝ գերազանցելով նույնիսկ Լիոնել Մեսսին: Ընդ որում նոր լիգայում մնալու է նաեւ Ռոնալդոյի ընկերակցը, եթե Ռոնալդոն արժանանա «Ռեալ գոլդեն» կամ «Ռեալ խաղակոչիկին», ապա

Լիլիթ Սևրջյանի ֆոտո: ԱՆՏՆԱԿ

